
AZ ISKOLAI TEHETSÉGGONDOZÁS KRITIKUS ELEMEL

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 2014. október 1.

Dr. Balogh László

Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke

laszlo.balogh@arts.unideb.hu

További információk: - www.mateh.hu

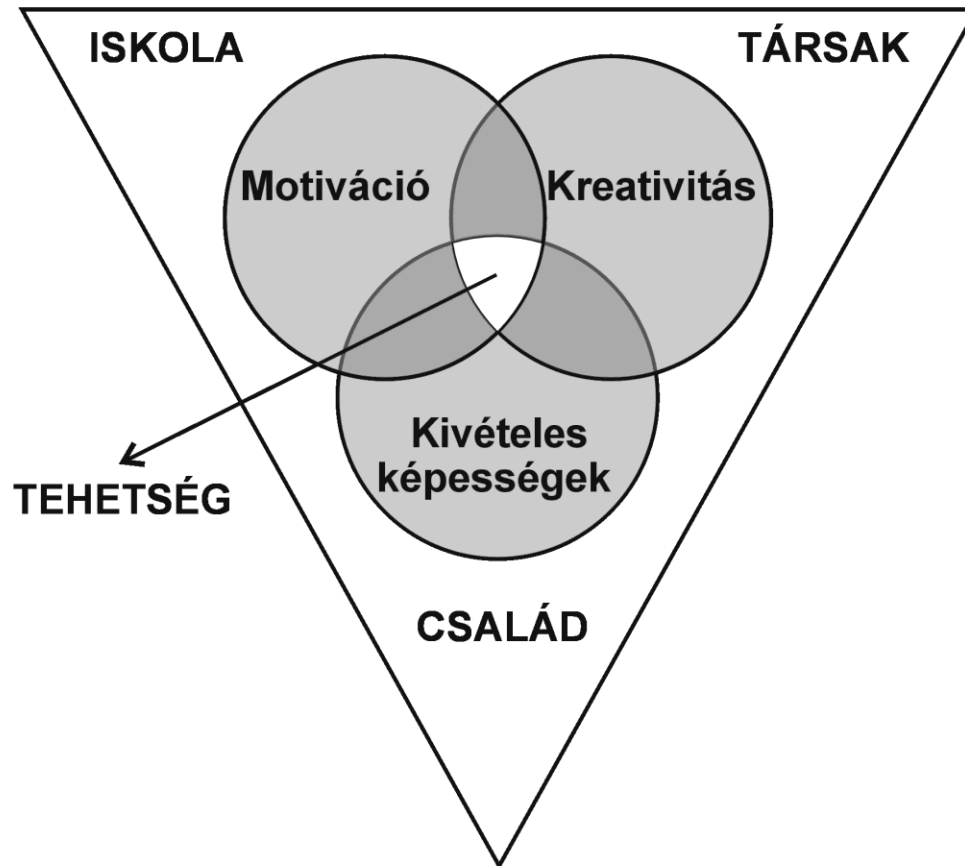
Kritikus pontok a tehetséggyondozás folyamatában

- Tehetségkeresés, azonosítás
 - Differenciált fejlesztés
 - Gyorsítás
 - Komplex programok (gazdagítás)
 - Új szerepek a fejlesztésben
 - Családdal való együttműködés
 - Hatásvizsgálat
-

I./1. Alapelvek az azonosításhoz

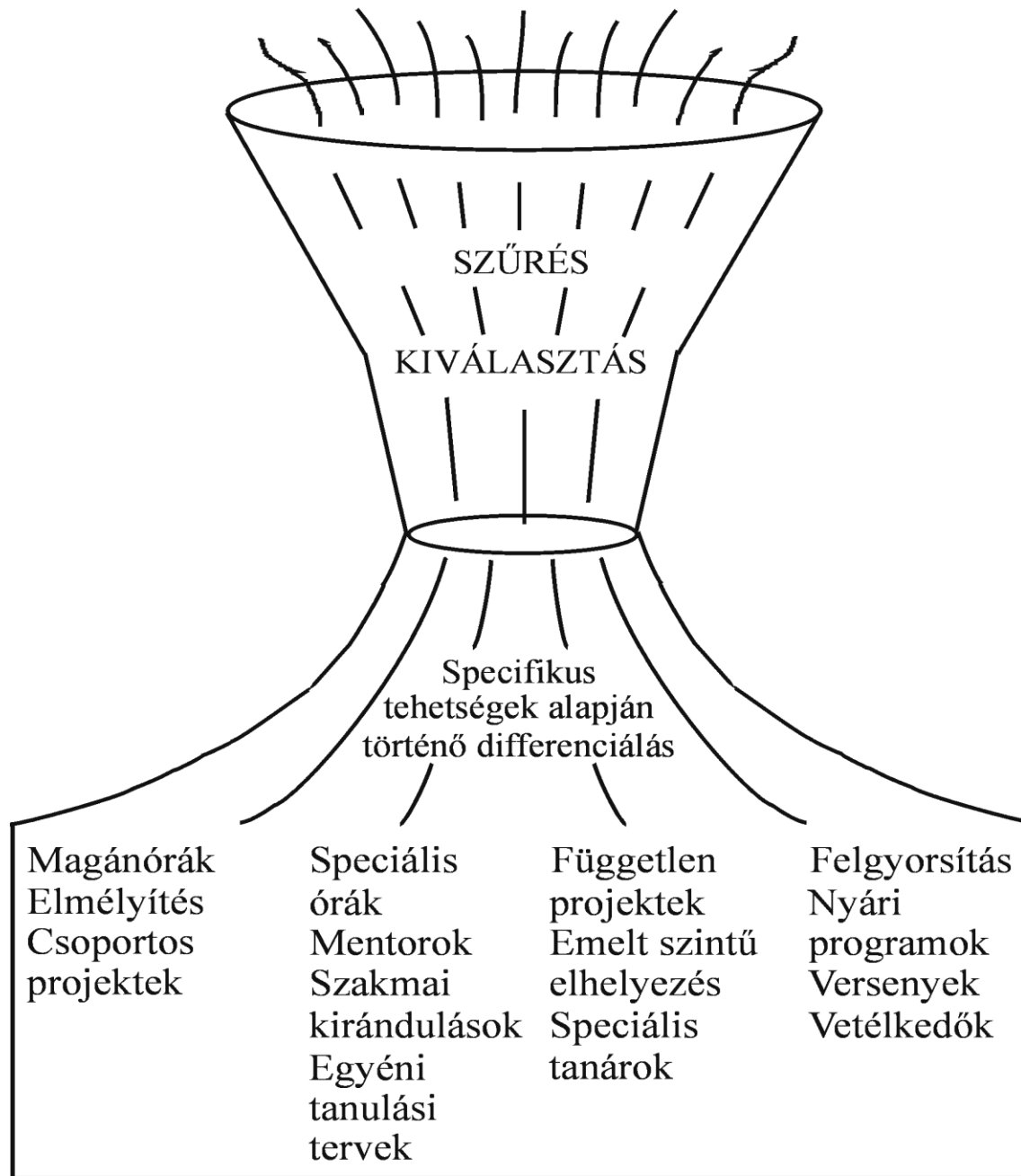
- Az azonosításhoz a **Mönks-Renzulli** modell ad kapaszkodókat, minden összetevőre figyelniük kell. (ábra!)
- A ki nem bontakozott, **szunnyadó tehetség** rejtekezik, gyakran ezért is nehéz felismerni: ezért óvatosnak kell lenniük a „nem tehetséges gyerek” titulussal. **Kereső programok szerepe!**
- A képesség és a teljesítmény két különböző dolog: gyakori az **aluteljesítő tehetséges tanuló**, ugyanakkor a jó tanulmányi eredmény nem mindig rejt tehetséget.
- A **pszichológiai vizsgálati módszerek** /tesztek/ segítséget nyújthatnak az azonosításhoz, de önmagukban nem tévedhetetlenek, így nem jelenthetnek egyedüli megoldást.
- A pedagógus és a gyerek **folyamatos együttes tevékenysége** ad legtöbb kapaszkodót a tehetség felismeréséhez.
- Minél több forrásból szerzünk a tanulóra vonatkozó információkat teljesítményéről, képességeiről, annál megbízhatóbb az azonosítás: **komplexitás! (Életkoronként változó eszközrendszer!)**

A MÖNKES-RENZULLI-FÉLE MODELL

I.2 Az azonosítás funkciója

- A tehetség felismerése, azonosítása **hallatlanul összetett folyamat**, általában több lépésben történik, és sokféle módszert kell alkalmaznunk.
- Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy a tehetség-azonosítás e bonyolult rendszerével is **csak eszköz a fejlesztési folyamatban**, jól ábrázolja ezt **Tannenbaum ábrája**. Ő az **egész folyamatot egy tölcserhez hasonlította**, amelyben a végcél a tehetséges tanuló hatékony, differenciált fejlesztése.
- (+)

II. DIFFERENCIÁLT FEJESZTÉS

Kiválóság szemben az egyenlőséggel: szükségtelen feszültség

- Minden gyermeknek egyformán meg kell adnunk a lehetőséget, hogy tanuljon, és **kiteljesítse potenciálját**. Az egyenlőséget úgy kell tekinteni, mint **egyforma hozzáférési lehetőséget** a megfelelő oktatáshoz.
 - Sirotnik : "Az iskolázás minősége nem csupán a feladattal eltöltött időt jelenti, hanem **a hasznosan eltöltött időt is**"
 - Gardner: „**A jó társadalom nem az, amelyik figyelmen kívül hagyja az egyéni eltéréseket**, hanem az, amelyik bölcsen és emberségesen kezeli azokat” . A differenciált tehetségfejlesztés az egyik módja a tanulási képességben jelentkező egyéni eltérésekre való reagálásnak.
-

II./1. A differenciálás formái az integrált osztályokban

- Nyitott feladatok mindenkinek.
 - Különböző munkatempóra épülő feladatmegoldás.
 - Képesség szerinti csoportoknak kiosztott feladatok.
 - Az alapokról való indulás.
 - Egyéni feladatadás.
 - Alapszint plusz választott feladatok
- **Adaptív oktatás: a differenciálás és az egyéni sajátosságokra tekintettel szervezett integrált oktatás** együttes alkalmazása. (M. Nádasi Mária)
-

II./2. A tehetséges diákok jellemzői mint a differenciálás alapjai

- a) A tehetséges gyermekek a többi gyermektől eltérő ütemben tanulnak, és **ennek az ütemnek az összehangolása programjukkal** kulcsfontosságú a fejlődésük szempontjából.
 - b) A tehetséges gyermekek a tanulás kulcsterületein **mélységre vágynak.**
 - c) A tehetséges gyermekeknek szükségük van arra a kihívásra és ösztönzésre, hogy **potenciális képességeiket próbára tegyék.**
-

II./3. A KÉPESSÉG SZERINTI CSOPORTOSÍTÁS SZÜKSÉGESSÉGE

- | Az eltérő képességekkel rendelkező diákok **eltérően reagálnak a különböző oktatási stratégiákra** és tanítási módszerekre.
 - | A diákok jobban tanulnak, amikor olyan diákokkal vannak együtt, **akiknek kompetenciája az ő szintjükkel megegyező** vagy annál egy picivel magasabb.
 - | A **csoportosítás kihívást jelent a diákok számára**, hogy kitűnjenek, vagy előretörjenek. /Benbow, 1997/
-

II./4. Változatos szervezeti formák a tehetségesek differenciálásában

Adaptív oktatás: a differenciálás és az egyéni sajátosságokra tekintettel szervezett **integrált oktatás** együttes alkalmazása. (M. Nádasi Mária)

- a tanórai differenciálás különféle formái, /minél több kiscsoportos - kiemelten kooperatív tanulás - és egyénre szabott munka!/
 - speciális osztály,
 - fakultáció,
 - délutáni foglalkozások /szakkör, blokk, önképzőkör stb./,
 - hétvégi programok,
 - nyári kurzusok,
 - mentor-program stb.

III. GYORSÍTÁS

- Korábbi iskolakezdés.
 - Osztály-átléptetés.
 - D-típusú osztályok.
 - Tanulmányi idő lerövidítése.
 - Egyetemi tanulmányok idő előtti elkezdése.
-

IV. KOMPLEX TEHETSÉGFEJLESZTŐ PROGRAMOK (GAZDAGÍTÁS)

1. A komplex programok összetevői:

- a/ a tehetséges gyerek **erős oldalának** fejlesztése,
- b/ a tehetséges gyerek **gyenge oldalának** fejlesztése (Csaknem minden tehetséges gyereknél van ilyen, s ez akadályozhatja az erős oldal kibontakozását, például motivátlanság, alacsony önértékelés, biztonságérzet hiánya, stb.),
- c/ megfelelő „**léggör**” megteremtése (kiegyensúlyozott társas kapcsolatok pedagógusokkal, fejlesztő szakemberekkel és a társakkal),
- d/ szabadidős, **lazító programok**, amelyek biztosítják a feltöltődést, pihenést.

2. Fontos elem: egyéni fejlesztési terv (speciális képesség- és pszichológiai vizsgálatokra építve) alapján differenciált munkaformák. (+)

Főbb szempontok az egyéni fejlesztési tervhez

(M. Nádasi Mária)

A/ *Az új ismeretek feldolgozásához vagy az ismeretek alkalmazásához szükséges tudás, műveleti képességek színvonala*

B/ *A tanulásra való készenlét sajátosságai*

C/ *Az önálló munkavégzéshez szükséges feltételek megléte a tanulóban*

D/ **Személyiségjellemzők**

E/ *Fejlettség az együttműködés terén, a társas helyzet jellemzői*

FONTOS TÉNYEZŐK: ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSEK, SPECIÁLIS TEHETSÉGTERÜLET, EGYÉNI JELLEMZŐK, ÉLETKOR, ISKOLAI FELTÉTELEK, CSALÁDI HÁTTÉR stb.

V. ÚJ SZEREPEK A FEJLESZTÉSBEN

- Programvezető
- Munkacsoport-vezetők
- Tehetséggondozó koordinátor //!<
- Tehetség-tanácsadó szakember (erre képzett pedagógus vagy pszichológus) //!<
- Mentor: olyan szakember, aki közvetlenül és folyamatosan irányítja egy-egy tehetséges diák tevékenységét //!<
- Az egyes fejlesztő szakemberek

VI. EGYÜTTMŰKÖDÉS A CSALÁDDAL

a/ Főbb tartalmi elemek:

- célok tisztázása, egyeztetése,
- a tanuló megismerése, tehetségének felismerése,
- azonos követelményrendszer kialakítása, a fejlődés közös értékelése,
- a pedagógus tanácsa, módszertani segítségnyújtása.

b/ Új szervezeti formák: kiemelten közös programok!

(Gyerek, szülő, pedagógus)

VII. HATÁSVIZSGÁLATOK

I. Speciális tehetség fejlődése

II. Pszichológiai háttértényezők

- Általános intellektuális képességek
 - Kreativitás
 - Tanulási motiváció
 - Egyéni tanulási stratégiák
 - Személyiség-összetevők
 - Szorongás
 - Pályaorientáció
-